

**Vardas kaip negatyviosios gyvenimo programos
prielaida (remiantis XX a. pabaigos – XXI a. pradžios
skandinavų romanais)**

A s t a G U S T A I T I E N Ė
Vytauto Didžiojo universitetas

Pagrindiniai žodžiai: *Skandinavijos romanas, semantiškai konotuotas vardas, trauminė patirtis, asmens tapatybė, negatyvioji gyvenimo programa.*

Paskutiniajame XX a. dešimtmetyje pasirodę reikšmingiausi skandinavų rašytojų romanai akivaizdžiai tęsia literatūros, kuri, literatūrologo André Malraux žodžiais tariant, yra neurozės ir nesąmoningumo kaimynė (L a z d y n a s 1999, 43), paradigmą. Romanuose tiriamos giliosios žmogaus gyvenimo aplinkybių priežastys, kurių ieškoma rekonstruojant veikėjų vaikystę, santykius su tėvais, atveriant sudėtingą jų sąmonės (ir pasąmonės) archyvą. Daugeliu atvejų meninei kūrinii koncepcijai, semantikai svarbūs yra pagrindinių veikėjų vardai. Šiame straipsnyje vardo semantikos aspektu tyrinėjami keturi Skandinavijos rašytojų kūriniai: danų rašytojų Jenso Christiano Grøndahlio *Luka*, 2004 (*Lucca*, 1998, į lietuvių kalbą vertė Zita Marienė) bei Jette A. Kaarsbøl *Užverstas dienoraštis*, 2004 (*Den Lukkede Bog*, 2008, į lietuvių kalbą vertė Daiva Sajenkienė); švedės Karinios Alvtengen romanas *Dingusi*, 2006 (*Saknad*, 2000, į lietuvių kalbą vertė Leonas Petračiūsis) bei norvego Larso Saabye Christenseno *Ibrolis*, 2005 (*Halvbroren*, 2001, į lietuvių kalbą vertė Asta Grabauskienė). Šiuose kūrinuose visi pagrindiniai personažai įkūnija skirtingus nelaimingumo, komplikuotų santykių su savimi ir pasauliu lygius. Romanuose nevienodai skleidžiasi kaip netradicinis kontekstiniais ryšiais su kažkuo (kitu asmeniu, vieta ar dešrelių pavadinimu) susijęs personažo vardas, iškreiptas jo tarimas (traktavimas) tampa negatyviosios personažų gyvenimo programos kodu, simboliškai išraiška. Straipsnyje bus siekiama atskleisti skirtingas semantines funkcijas, kurias įgyja romanų veikėjų vardai: 1) rodo nesąmoningą personažo identifikaciją su kitu asmeniu (*Ibrolis*); 2) atskleidžia moters ir kaip tam tikros tautybės moters tapatybės komplikacijas (*Luka*); 3) tampa apibendrinta žmogaus nelaimingumo, negebėjimo prisitaikyti prie visuomenės simboliškai išraiška (*Dingusi*); 4) tampa svarbiu išsiskiriančio personažų požiūrio vienas į kitą kodu, padedančiu numatyti kūrinio atomazgą (*Užverstas dienoraštis*).

Identifikacija su kitu asmeniu (pagal Larso Saabye Christenseno *Ibrolį*)

Vardų tyrinėtojo amerikiečių psichologo Murray'aus Boweno tyrimų duomenimis, vaiką pavadinus išryškina žmogaus ar mirusio prieš jo gimimą vaiko vardu (kaip netekties kompensacija) gali būti perduota emocinė našta. Grožinė literatūra dažnai personažą *vardu susieja* su kitu asmeniu. Tai, pavyzdžiui, gali būti gerai žinomo klasikinio kūrinio personažo vardas. Ankstyvajame rašytojo Klausio Rifbjergo romane *Operos mylėtojas (Operaelskeren)* pagrindinis veikėjas Helmeris Franckas yra pavadinamas Ibseno *Lėlių namų* veikėjo Helmerio vardu; šią sąsają romane eksplicitiškai išryškina Helmerio meilužė. Profesoriaus ir Ibseno Helmerio sąsają švedų literatūrologė Merete Mazzarella komentuoja taip: „Skaitytojui ši replika tampa savotišku signalu: iš vyro, turinčio tokį vardą, nedaug gali tikėtis – jis ego-centriškai estetizuoja moterį, užuot ką nors iš esmės suvokęs“ (M a z z a r e l l a, 158). Gerai žinomas vaikams skirtas švedų rašytojos Marijos Gripe kūrinys *Elvis Karlsonas* bei *Elvi*, *Elvi* yra geras pavyzdys, atskleidžiantis berniuko kančią dėl to, jog tėvai savo nepamatuotais lūkesčiais vardu jį susiejo su jų mylimu dainininku Elviu Presliu.

Šiame poskyryje bus tiriamas vienas iš garsiausių XXI a. pradžios norvegų romanų *Ibrolis*, kuriame pagrindinio veikėjo vardas susiejamas su viena iš Amerikos populiariosios kultūros ikonų. Pagrindinis romano personažas Barnumas – mažaūgis, stipriai alkoholiu besisvaiginantis kino scenaristas, vaizduojamas kaip nevalingas, absoliučiai priklausomas nuo kitų (simbolinė šio priklausymo išraiška galima laikyti jo nevaisingumą ir draugo „pagalbą“ Barnumo mylimajai susilaukti kūdikio), itin sunkiai priimantis savarankiškus sprendimus, negalintis užaugti. Šio kūrinio pasakotojas ir vienas iš pagrindinių veikėjų pavadinamas Barnumo vardu emociškai ir egzistenciškai susiejant vaiko tapatybę su XIX a. Amerikos populiariosios kultūros atstovu B. T. Barnumu (1810–1891), kurį kultūrologas Marshallas McLuhanas yra apibūdinęs kaip cirko bei kitų renginių organizatorių, pagarsėjusių skandalais bei naudojusį skandalingas priemones publikai pritraukti į muziejus, koncertus, cirką (M c l u h a n 2006, 209). Beje, šis vardas, psichologo Bertramo R. Forerio dėka įgijęs *barnumo efekto* pavadinimą, šiuolaikinėje psichologijoje žymi subjektyvaus prisitaikymo fenomeną, kuris reiškia, kad žmonės yra linkę sau prisitaikyti miglotus ar bendro pobūdžio apibūdinimus tarsi unikalius, nesuvokdami, kad tai tinka kiekvienam žmogui. Akivaizdu, kad pagrindinio veikėjo vardas Barnumas yra itin svarbus romano semantikai. XIX a. populiariosios kultūros atstovas B. T. Barnumas, su kurio vardu identifikuojamas romano pasakotojas, nėra *a priori* žinomas. Jo asmuo fragmentiškai paminimas ir pačiame romane (26-ame jo puslapyje), tačiau, norint išvelgti subtilesnių kūrinio prasmų, būtina gerai pažinti asmenį, su kurio vardu susiejamas pagrindinis kūrinio veikėjas.

Abu su Barnumo vardu siejami kontekstai – tiek Amerikos cirkininkas, tiek ir psichologijai būdinga asmenybės vertinimo universalumo samprata – yra svarbi interpretuojant romaną *Ibrolis*. Romane fiksuojami beveik visi šio vardo suteikimo vaikui aspektai: 1) vardo suteikimo istorija, 2) veikėjo kančia dėl savo vardo, 3) Barnumo programos vykdymas, 4) bandymas išsižadėti, atmesti savo vardą, pa-

keičiant jį kitu ir 5) susitaikymas su savimi priimant savo vardą kaip neatsiejama asmenybės dalį. Kūrinyje daug vietos tenka didžiuliam tėvų norui ir atkakliam siekiui „įteisinti“ keistą Barnumo vardą: nepaisoma kunigo griežto atsisakymo krikštyti tokiu vardu, krikštytoms pasirenkamas atokiausias Norvegijos miestelis, neįsiklausoma net į paties krikštijamojo nepaliaujamą klyksmą minint Barnumo vardą, kuriuo mažylis išverkė intuityvųjį savo „ne“ dėl tėvų sprendimo.

Jau būdamas suaugęs, savo vardą romano pasakotojas suvokia kaip kalėjimą iki gyvos galvos, kurio grotos – vardo raidės. Veikėjo kančia dėl vardo tęsiasi per visą romano siužetą. Svarbiausia jos priežastis – aplinkinių nepriėmimas. Jo nuolat klausama, ar tai tikrai vardas, ne pravardė, ne pavardė ir pan. Vardo nesuvokimas romano kontekste implikuoja ir asmens, su kuriuo siejamas vardas, nesuvokimą, nesąlygišką atmetimą. Jis stumte išstumiamas iš savo aplinkos. Nuolatinė kalėjimo jausena nejučia veikėjui išsiveržia kaltinimu tėvams: „Ir ką sau tėvai mano pasmerkdami savo dukras ir sūnus kalėti iki gyvos galvos už tokių raidžių groty“ (Christensen 2005, 14). Barnumas tarsi marionetė nesąmoningai turi vykdyti nužymėtą vardo gyvenimo programą, susiejančią jį su amerikiečių Barnumu. Jis pasižymi komiška juoka ir gailėstį sukeliančia išvaizda – mažu ūgiu ir taip savotiškai juokina žmones kaip kadaise Barnumas cirko arenoje. Kita vertus, romano Barnumas, kaip ir bendrapavardis amerikietis, priklauso populiariosios kultūros pasauliui: yra scenaristas, bandantis perrašyti Skandinavijos klasikų kūrinius taip, kad jie tiktų masinio kino žiūrovo skoniu, o rašydamas turi nuolat svarstyti, ar imtųsi vaidmens kuri nors Amerikos kino žvaigždė.

Ar įmanoma savo vardą pakeisti, drauge pakeisti ir su juo siejamą savo gyvenimo programą? Barnumas šią galimybę *teoriškai apmąstė*, teigdamas, kad vardo neįmanoma pakeisti, nes tai pabandžius, jis sugrįš su dvigubai didesne gėda, *praktiškai išbandė*: nuvykęs į atokią Norvegijos vietovę, vietą, kurioje buvo pakrikštytas (taip tarsi nesąmoningai siekiama „iškrikštijimo“, „išvardijimo“), Barnumas viešbutyje prisistato kitu vardu, prisidengia kito žmogaus vardu ir pavarde, tačiau viešbučio darbuotoja jį „demaskuoja“, pavadindama tikruoju vardu. Maloniai ištarusi jo tikrąjį vardą (taip atskleidusi pozityvų santykį ir su asmeniu), ji tarsi įteisina tokį vardą kaip asmens identifikacijos ženklą ir, kaip rodo romano fabula, leidžia Barnumui susitaikyti su savo vardu ir savo asmeniu. *Įbrolyje* skleidžiasi ne tik platus su Barnumo asmeniu sietinas prasminis laukas, bet ir įdomiai aktualizuojama barnumo efekto semantika, reiškianti subjektyvų prisitaikymą. Romaną anonsuojanti mintis, kad „visi mes esame pusiau broliai ir šiame gyvenime niekam neduota pilnatvė“, išryškina vieną iš svarbiausių idėjų, kurią suponuoja romano siužetas. Perfrazuojant šią mintį galima pasakyti, kad visi esame šiek tiek barnumai – negebantys užaugti, prisiimti atsakomybės, patiriantys pralaimėjimus ir pan.

Įmantrus vardas – trauminės gyvenimo patirties išraiška

Barnumo vardas romane *Įbrolis* veikėją susiejo su XIX a. populiariosios bei svetimos, ne norvegiškos, ne skandinaviškos, kultūros atstovu T. F. Barnumu. Dar sudėtingesnės ir dar labiau veikėjas traumuojančios jų vardų sąsajos atskleistos danų rašytojo Jenso Christiano Grøndahlio romane *Luka* ir švedų rašytojos Ka-

rin Alvtegen kūrinyje *Dingusi*. Jų patirčiai apibūdinti neabejotinai tiktų J. Joyce'o romane *Finegano šermenys* išsakyta mintis, kad keistas asmens vardas yra pribloškiantis smūgis, nuo kurio žmogus niekad neatsigauna. Sunkiai įtikinamos ir abiejų tyrinėjamų romanų laimingos pabaigos, kai abi veikėjos susitaiko pačios su savimi.

Romano *Luka* pagrindinė veikėja Luka po tragiškos autoavarijos, atėmusios regėjimą, pokalbiuose su gydytoju rekonstruoja savo gyvenimo istoriją, kurioje labai didelį vaidmenį vaidina neįprastas Danijoje jos vardas. Šis vardas turėjo išlaikyti vidinę mergaitės koherenciją su tėvu italų, kilusiu iš gražaus Lukos miestelio Toskanoje. Taip mergaitė susiejama su jai svetima šalimi ir svetimu miestu. Jau pirmajame romano puslapyje pastebima, kad „Jos išvaizda neturėjo nieko itališko“. Kitaip tariant, Lukos asmuo niekaip neatspindi to, ką jis turėtų atspindėti – jos itališkumą. Pačia savo išvaizda neatpažįstama kaip italė, tačiau nesąmoningai daro viską, kad pateisintų savo vardą – dažosi plaukus juodai, įsimyli tamsaus gymio, juodaplaukius vyrus. Taip ji kuria iliuziją, kad sutapusi su tokiu vyru – tapusi vienu kūnu – ji įgaus trūkstamą pietietės tapatybę.

Kita vertus, daniškai vardas Luka skamba kaip vyriškas vardas; jos tėvai ir buvo jį sugalvoję laukiamam berniukui. Romane vyriškoji tapatybės dalis nuolat akcentuojama, pavadinant ją trumpaplauke berniokiška gazele (G r ø n d a h l 2004, 258). Luka vykdo vyriškąją gyvenimo programą – siekia pergalių, užkariavimo, mėgaujasi naujais seksualiniais potyriais. Drauge moteriškoji jos dalis kankinasi ir kenčia. Luka ne tik vyriškas vardas, bet ir vardas, kokių Danijoje nėra. Šia prasme vardas dvigubai koduotas ir dvigubai pažymėjo neaiškia moters tapatybę – kaip moters ir kaip danės, neatpažįstamos šiuo vardu. Luka ieško ir neatranda savęs; jos daugybė seksualinių santykių su vyrais, nuolatiniai ieškojimai turėtų atsakyti į vienintelį klausimą „Kas aš esu?“. Christenseno *Ibolyje* Barnumas priima save ir savo vardą, kito žmogaus maloniai, pagarbiai juo pavadintas, panašiai ir Luka gali susitaikyti su savimi, priimti itališkąją, toskaniškąją savo tapatybės dalį tik atvykusi į miestelį, pavadinimu Luka. Atvykimas į jį romano kontekste reiškia sugrįžimą į save. Luka, būdama aktorė, nuolat, romano žodžiais tariant, atskleisdavo „fiktyviąją savęs versiją“ (Ibid., 88) ir drauge vaidino pagal gyvenimo parašytą scenarijų. Akivaizdu, kad jos gyvenimo programa, scenarijus yra vardu Luka.

Dar sudėtingesnis veikėjos santykis su savimi ir su aplinka išryškėja psichologiniame švedų rašytojos Karin Alvtegen trileryje „Dingusi“, kur pasakojama apie itin turtingos šeimos dukterį Sibilą Vilhelminą Beatrisę Forsenström, kuri pabėgusi iš namų daugybę metų gyvena kaip benamė, asociali asmenybė, nenorinti ir negebanti prisitaikyti prie visuomenės diktuojamų gyvenimo normų ir taisyklių. Tik 19-ame romano puslapyje savo gudrumo dėka patekusi į prabangaus viešbučio kambarį ir išsitiesusi vonioje, romano *Dingusi* veikėja prisimena savo vardą, kuris jos sąmonėje išskyla kaip apibendrinta jos vaikystės bei ankstyvosios jaunystės patirties išraiška. Ilgas vardas Sibila Vilhelmina Beatrisė Forsenström kartojamas keletą kartų tarsi mazochistiškai mėgaujantis jo skambėjimu. Būtent vardo skambėjimas ir sutapimas su dešrų pavadinimu bei jų reklamomis vaikystėje leido mergaitės bendraklasiams iš jos nevaržomai tyčiotis; šiuo požiūriu išradingi buvo

net negabiausi klasės vaikai. Vardas tampa pagrindiniu, viską apibendrinančiu kal-
tinimu tėvams: „Ko stebėtis, kad jai niekada nepavyko pritapti? Jau krikščydami to-
kiu vardu jie pasmerkė ją visam gyvenimui“ (A l v t e g e n 2006, 18). Šioje nuos-
kaudoje galima išvelgti kelias prasmes: 1) merginos norą, siekimą, bet negalėjimą
prisitaikyti prie aplinkinių, norą būti tokia kaip visi, t. y. neišskirta iš kitų pretenzin-
gu vardu; 2) tai, kad ji išgyveno dėl aplinkinių nuostabos, nesupratingumo; 3) taip
pat kaip *Ibrolyje* Barnumas, ji tiesiogiai apkaltina tėvus, kurie, jau krikščydami iš
aplinkinių išskiriančiu, su dešromis ir jų reklamomis susijusiu vardu, ją pasmerkė.
Šiame romane vardas neįgyja tiek daug prasmų kaip anksčiau nagrinėtuose kūri-
niuose, jam skiriamas tik vienas romano epizodas, tačiau pati veikėja autsaiderės
gyvenimo kelią, programą pirmiausia sieja būtent su įmantriu vardu. Be to, šiame
romane įtaigiai per santykį su savo vardu išreiškiamas pagrindinės veikėjos san-
tykis su tais, kurie būtent taip ją pavadino – tėvais. Šiame kontekste savo vardo
neigimas, nepriėmimas yra sinonimiškas savęs, kaip asmens, ir tuo pačiu tų, kurie
tokį vardą dovanojo, atmetimas.

Neadekvatus tapačių vardų interpretavimas

Ypatingą XIX a. Danijos aukso amžiaus dvasią atveria debiutuojanti Danijos
rašytoja Jette A. Kaarsbøl romane *Užverstas dienoraštis*. Jame pagrindinė veikėja
Frederikė pasipriešina tėvų ir visuomenės valiai sudaryti santuoką su pastoriumi,
nutraukia sužadėtuves ir išteka už savo bendravardžio Frederiko – gydytojo gineko-
logo, imponantiško, tvarkingo, reprezentatyvaus, komunikabilaus vyro, dar prieš
santuoką jai pažadėjusio absoliučią laisvę. Tai, kad vardo semantika bus svarbi
šiam kūrinyje, matyti jau pačioje kūrinio pradžioje – Frederikę ypač supykdo tai,
jog atsitiktinai sutikta gatvėje pažįstama moteris ištaria jos sužadėtinio pastoriaus
Kristiano vardą. Kvestionuojama svetimo žmogaus, svetimos moters teisė pavadin-
ti jai potencialiai artimą asmenį vardu – tarsi viešai pavadinus žmogus atimamas iš
jos, ji apiplėšiama. Tekste moters poelgis pavadinamas „pasikėsiniu“ į sužadėti-
nio vardą. Šis nedidelis romano epizodas rodo, kokia apskritai bus svarbi vardo
semantika, jos transformacija romane.

Kaip minėta, Frederikė išteka už Frederiko. Jų vardų tapatumas tiek pagrindi-
nės veikėjos, tiek ir aplinkinių traktuojami kaip ypatingos vienybės, simbiozės,
dvyniškumo ženklas, veikėjos sąmonėje turėjęs įkūnyti didįjį meilės lūkestį – vie-
nybę. Kūrinio fabula rodo tokių moters vilčių žlugimą dėl objektyvios, prieš ves-
tuves jai nežinomos kliūtis – Frederiko homoseksualumo. Ši tiesa nors buvo
nuspėjama, atsiskleidžia tik kūrinio pabaigoje. Tačiau būtent vardų tarimas – tai,
kaip juos taria Frederikė ir Frederikas – rodo nevienodus lūkesčius vienas kito
atžvilgiu ir skirtingą santykių traktavimą. Frederikė visą laiką savo vyrą vadina vi-
su vardu – ilgą laiką jos sąmonėje išlieka susivienijimo, sutapimo su vyru, tapimo
vienu kūnu viltis, kurią ir turėtų simbolizuoti jų vardų sutapimas. Visai kitokią san-
tykį su Frederike, taip pat ir kitokius lūkesčius jos atžvilgiu atskleidžia Frederikas,
kuris iškart po vestuvių pakeičia ir sutrumpina savo žmonos vardą, vadina ją Rike;
vardą transformuodamas taip, kad pakistų ir jo pirmoji raidė. Taip Frederikas tarsi
nesąmoningai savo žmonai parodo glaudžių santykių negalimumą.

Apibendrinant galima teigti, kad trijuose iš keturių tyrinėtų romanų patys veikėjai sieja savo gyvenimo pralaimėjimus, dvasines ir kitokias problemas bei traumas su savo vardu: alkoholizmas (*Ibrolis*), namų neturėjimas ir negebėjimas prisitaikyti (*Dingusi*), besaikiai seksualiniai santykiai su vyrais, neaiški veikėjos, kaip moters, tapatybė (*Luka*); romane *Užverstas dienoraštis* Frederikės vardo transformavimas rodo pakitusį transformuotojo santykį su asmeniu, kurio vardas tariamas iškreiptai. Įdomu pastebėti, kad meniškai tirianti realybę literatūra, atskleidžiamą įvairius veikėjų vardų semantikos aspektus, prieina prie labai panašių išvadų, kurias racionaliai, pasitelkiami atitinkamus mokslinius metodus, daro šiuolaikiniai vardų tyrinėtojai psichologai – Davidas Kalistas, Murray'us Bowen, Davidas Figlio, Albertas Mehrabian ir kt.

Literatūra

- Alvtegen 2006 – Karin Alvtegen, *Dingusi*, Vilnius: Baltos lankos.
Christensen 2005 – Lars Saabye Christensen, *Ibrolis*, Vilnius: Alma littera.
Grøndahl 2004 – Jens Christian Grøndahl, *Luka*, Vilnius: Alma littera.
Kaarsbøl 2004 – Jette A. Kaarsbøl, *Užverstas dienoraštis*, Vilnius: Tyto alba.
Lazdynas 1999 – Gintaras Lazdynas, *Romano struktūrų formavimasis Lietuvoje: nuo „Algimanto“ iki „Altorių šešėly“*, Kaunas: VU KHF.
Mazzarella 2006 – Merette Mazzarella, *Neištikimybės vilionė*, Vilnius: Mūsų knyga.
McLuhan 2003 – Marshall McLuhan, *Kaip suprasti medijas*, Vilnius: Baltos lankos.

Asta Gustaitienė

Vardas kaip negatyviosios gyvenimo programos prielaida (remiantis XX a. pabaigos – XXI a. pradžios skandinavų romanais)

S a n t r a u k a

Pagrindiniai žodžiai: *Skandinavijos romanas, semantiškai konotuotas vardas, trauminė patirtis, asmens tapatybė, negatyvioji gyvenimo programa.*

Šiame straipsnyje vardo semantikos aspektu tyrinėjami keturi Skandinavijos rašytojų kūriniai: Jenso Christiano Grøndahlio *Luka*, 2004 (*Lucca*, 1998, į lietuvių kalbą vertė Zita Marienė), Karinos Alvtegen *Dingusi*, 2006 (*Saknad*, 2000, į lietuvių kalbą vertė Leonas Petravičius), Larso Saabye Christenseno *Ibrolis*, 2005 (*Halvbroren*, 2001, į lietuvių kalbą vertė Asta Grabauskienė), Jette A. Kaarsbøl *Užverstas dienoraštis* (*Den Lukkede Bog*, 2008, į lietuvių kalbą vertė Daiva Sajenkienė). Šiuose kūkiniuose visi pagrindiniai personažai įkūnija skirtingus nelaimingumo, komplikuoto santykio su savimi ir pasauliu lygius, romanuose nevienodai skleidžiasi netradicinis, kontekstiniais ryšiais su kažkuo (kitu asmeniu, vieta ar dešrelių pavadinimu) susijęs personažo vardas ar iškreiptas jo tarimas (ir traktavimas), kurie tampa negatyviosios personažų gyvenimo programos kodu, simboline išraiška. Straipsnyje atskleidžiamos skirtingos semantinės funkcijos, kurias įgyja romanų veikėjų vardai: 1) rodo likiminę personažo identifikaciją su kitu asmeniu (*Ibrolis*);

2) atskleidžia moters ir kaip tam tikros tautybės moters tapatybės komplikacijas (*Luka*); 3) tampa apibendrinta žmogaus nelaimingumo, negebėjimo prisitaikyti prie visuomenės simboline išraiška (*Dingusi*); 4) tampa svarbiu išsiskiriančio personažų požiūrio vienas į kitą kodu, padedančiu numatyti kūrinio atomazgą (*Užverstas dienoraštis*). Trijuose iš keturių tyrinėtų romanų patys veikėjai sieja savo gyvenimo pralaimėjimus, dvasines ir kitokias problemas bei traumas su savo vardu: alkoholizmas (*Ibrolis*), benamystė ir negebėjimas prisitaikyti (*Dingusi*), besaikiai seksualiniai santykiai su vyrais (*Luka*). Romane „Užverstas dienoraštis“ Frederikės vardo transformavimas rodo pakitusį transformuotojo santykį su asmeniu, kurio vardas tariamas iškreiptai.

Asta Gustaitienė

The Name as an Assumption of a Negative Living Program (on the basis of Scandinavian novels of the end of 20th – beginning of 21st c.)

S u m m a r y

Keywords: *Scandinavian novel, semantically connotative name, traumatic experience, identity, negative life program.*

This article explores the semantic aspect of the names in four works of Scandinavian writers: Jens Christian Grøndahl's *Lucca*, 1998, (translated in to Lithuanian by Zita Marienė), Karina Alvtegen's *The Vanished*, 2000, (translated into Lithuanian by Leonas Petračiūsis), Lars Saabye Christensen's *Stepbrother*, 2001, (translated into Lithuanian by Asta Grabauskienė), and Jette A. Kaarsbøl's *A Closed Diary* 2008, (translated into Lithuanian by Daiva Sajenkienė). In these works all the main characters embody different kinds of unhappiness, complicated levels of relationship with themselves and the world, a non-traditional, contextual relationship with someone (another person, place, etc.). The character's name or its distorted pronunciation (and treatment) becomes a negative program code, a symbolic expression of the character's life. The article disclosed different semantic functions, which the names of the characters acquire in the novels: 1) shows the character's fate in identification with another person (*Stepbrother*); 2) reveals a woman as a woman and as a certain ethnic identity complications of a woman (*Lucca*); 3) becomes summarized human unhappiness, inability to adapt to the society (*The Vanished*); 4) becomes an important code of the attitudes of the characters towards one another helping to foresee the dénouement (*A Closed diary*). In three of the four novels under investigation most characters share their defeats of life, spiritual and other problems and injuries with their name: alcoholism (*Stepbrother*), homelessness and the lack of adaptability (*The Vanished*), excessive sexual relations with men (*Lucca*).

A s t a G U S T A I T I E N Ė
Lietuvių literatūros katedra
Vytauto Didžiojo universitetas
Donelaičio g. 38
LT-44248 Kaunas
[astaorama@gmail.com]